

роки. Зараз вони звертаються за науковою допомогою в зв'язку з необхідністю підвищення свого фахового рівня і згодні проводити педагогічний експеримент. Але така робота пов'язана з певними труднощами[2,3].

Основні труднощі, що пов'язані з науково-дослідною роботою студентів-заочників та випускників:

1) недостатня теоретична підготовка і відсутність на місцях хорошої літератури з даного питання;

2) відсутність у більшості сільських шкіл паралельних класів мала їх наповнюваність, в зв'язку з чим важко проводити педагогічний експеримент.

3) велика завантаженість по роботі, дороговизна проїзду не дають можливості своєчасно отримувати консультації.

Переваги студентів-заочників щодо проведення педагогічного експерименту – добре знання континенту учнів і їх можливостей; необмеженість в часі і можливість зробити повторний експеримент; підтримка з боку районних методичних об'єднань; безперешкодне проведення анкетування серед колег району та колег по навчанню.

Таким чином, науково-дослідницька робота студентів-заочників на кафедрі хімії як і на інших кафедрах педагогічного вузу можлива лише з педагогічної тематики. Для цього студентам необхідно приділяти більше зусиль, а випускним кафедрам треба приділяти більше уваги цьому питанню.

Література

1. Горбатенко І.Ю., Івашина Г.О. Основи наукових досліджень. Підручник. – Херсон, 2001.
2. Кочетков А.И. Культура педагогического исследования. – 2-е изд. испр. и доп. – Минск: ред. журн. «Адукацыя і выхаваніе», 1996. – 312 с.
3. Методы педагогического исследования. Учебн. пособие. – М.: Просвещение, 1992. – 158 с.

ПРОФЕСІЙНО-РОЛЬОВА ІДЕНТИФІКАЦІЯ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ВЗАЄМИНАХ ЙОГО З ВИКЛАДАЧАМИ

Пацай Н. (Львів)

Головним завданням педагогічної освіти є становлення студента як майбутнього вчителя, забезпечення сприятливих умов для його особистісного і професійного зростання.

Процес соціалізації особистості майбутнього вчителя розпочинається задовго до вступу його в навчальний заклад і продовжується під час навчання як у формі цілеспрямованого впливу, так і нерегульованої взаємодії з соціально-професійним середовищем. У віковій психології вік від 15 до 25 років розглядається як етап набуття конкретної професійної ідентичності [2, с.715], коли людина вибирає професію і розпочинає свою підготовку до неї, набуває певного професійно-трудового досвіду, що допомагає їй зробити вибір і розпочати кар'єру.

Майбутній вчитель набуває своєї професійної ідентичності, збагачує і корегує власне уявлення про модель педагогічної діяльності через відображення професійних дій і вчинків, поведінки викладачів у перебігу дидактико-педагогічної взаємодії з ними: стиль педагогічного спілкування викладача, манери його професійної поведінки, прояв особистісних і професійних якостей тощо. Через це керівництво процесом професійної підготовки майбутнього вчителя має зважати і на повсякденне включення спостереження студента за реалізацією викладачами педагогічного навчального закладу певної моделі професійної поведінки, яке відбувається під час взаємин із ними.

“Неформальна соціалізація здійснює настільки глибокий вплив, що нерідко зумовлює свідомий вибір до професійної кар'єри [2, с.720], що позначається, зокрема, на ідентифікації майбутнього вчителя.

Ті зміни, які відбуваються в системі ціннісних орієнтацій студентів про-

тягом навчання їх у педагогічному навчальному закладі, для більшості із них є більш значущі, ніж просто рівень їх професійної проінформованості, методичної підготовленості чи широти загального кругозору. Через це в педагогічній освіті єдино прийнятливим може бути лише суб'єктивний підхід, який означає, що процес соціалізації особистості майбутнього вчителя має відбуватися насамперед під час розвивальної взаємодії в системі "студент-викладач". Ідентифікація студента з викладачем допомагає йому набути професійної ідентичності: зміцнити професійно-педагогічну спрямованість, підвищити професійну самооцінку, професійно-рольові цінності і узгодити їх зі структурою власного "Я". Особливо важливе значення мають взаємини студента з викладачами для формування гуманістичних орієнтацій і способів поведінки майбутнього вчителя, зокрема альтруїстичних почуттів і відношень особистості, почуття власної гідності і прийняття самоцінності іншої людини, педагогічного оптимізму і співчуття, розуміння дитини, здатності відгукнутися на її проблеми і радості та бути готовим надати їй своєчасну допомогу і підтримку.

Водночас можливість ідентифікації студента з викладачем слід розглядати у зв'язку з системою "взаємних оцінних ставлень" [1, с. 57], які складаються між ними. Своєрідним "каталізатором" цього процесу є авторитетність викладача, його високий ступінь значущості як особистості, так і носія професійно-педагогічних цінностей.

Взаємини "студент-викладач" розгортаються найперше в навчально-педагогічній діяльності, яка є провідною для майбутнього вчителя, особливо на перших курсах навчання його в педагогічному навчальному закладі. Проте, в ній мають місце відомі суперечності, зокрема між цілями діяльності викладача – навчати і студента-навчатися. Окрім цього, існує бар'єр у спілкуванні через відмінності соціально-рольових позицій його суб'єктів, що ускладнює процес набуття професійно-педагогічної ідентичності майбутніми педагогами.

Одним із шляхів оптимізації взаємин у системі "студент-викладач" є вибір таких способів дидактико-педагогічної взаємодії у процесі розв'язання навчально-педагогічних задач, які б вирішували внутрішні суперечливості навчальної діяльності і наближували майбутніх учителів до реалізації педагогічних функцій, які важливі для їх майбутньої педагогічної діяльності. Менше всього цьому сприяє традиційна (інформаційна) модель навчання, за якою навчальний матеріал загалом подається в готовому вигляді, або через пояснення його викладачем на занятті, або через самостійне опрацювання обов'язкових джерел інформації: опанований матеріал відтворюється студентами на наступному чи підсумковому занятті і оцінюється викладачем; має місце тверда регламентація змісту, темпу, методів і організаційних форм навчання тощо. При цьому майбутній вчитель перебуває в позиції "учня" практично протягом всього періоду навчання, за винятком хіба що педагогічної практики, коли він змушений самостійно реалізовувати ті педагогічні функції, які фактично до цього цілеспрямовано не розвивалися і не вимагалися від нього.

На мою думку, при вивченні дисциплін психолого-педагогічного циклу потрібно реалізовувати альтернативну – проблемно-комунікативну модель навчання, яка передбачає: формулювання студентами проблемних запитань і виокремлення проблемних педагогічних ситуацій на основі самостійного опрацювання переліку вихідних термінів і формально-логічних узагальнень; вільне висунення власних гіпотез і відстоювання їх під час занять, залучаючи при цьому самостійно відібрані і опрацьовані першоджерела; актуалізація індивідуального досвіду студентів, в тому числі і в галузі здійснення навчально-виховних функцій; демократичний стиль взаємин, творча активність викладача і студентів як рівноправних суб'єктів спільної навчально-педагогічної діяльності. На заняттях корисно застосовувати активні методи навчання, серед яких: "мозковий штурм", навчання в парах постійного і змінного складу, ділова гра, мікровикладання перед групою і всією аудиторією. Контроль викладача за навчальною діяльністю студентів поєднується із взаємоконтролем і взаємооцінкою всіх учасників навчально-педагогічної діяльності, і оцін-

кою студентами навчально-пізнавальних дій викладача.

Проблемно-комунікативна модель навчання завдяки оптимізації взаємин "студент-викладач" в напрямку зближення їх соціально-рольових позицій, взаємообміну інформаційних і контрольно-оцінних функцій між суб'єктами навчально-педагогічної діяльності найбільш сприятлива для професійно-рольової ідентифікації майбутнього вчителя. Помітне зростання пізнавальної активності студентів на заняттях, прояв дієвого інтересу до проблем педагогічної діяльності і пошуку шляхів їх розв'язання, професійно-педагогічна спрямованість для багатьох постає як внутрішня мотивація навчання у педагогічному навчальному закладі.

Отже, головним завданням процесу підготовки майбутнього вчителя з погляду на його особистісне зростання має бути забезпечення організаційних умов для створення сприятливого соціально-психологічного клімату в педагогічному навчальному закладі, за якого студенти і викладачі залучаються в єдиний процес спільної навчально-педагогічної діяльності на основі принципів демократизації міжособистісних взаємин.

Література

1. Власенок В.В. Вчителі-учні: психологія взаємних оцінних ставлень. - Київ, 1995.
2. Крейг Г. Психологія розвитку. - СПб.: 2000.
3. Субчик Л.Н. Діагностика межличностных отношений (модифицированный вариант интерперсональной диагностики Т.Лири): Метод. руководств. - М., 1990
4. Фібула М.М. Педагогіка вищої освіти. - Київ, 2006.
5. Юрченко В. Вплив взаємин між студентами і викладачами на "Я-концепцію" майбутнього вчителя // Освіта і управління. - 1997, №1.- С.119-123.

КОМПЛЕКСАЦІЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ БАЗИ ТА НАУКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ І НАУКОВИХ ЗАКЛАДІВ – ШЛЯХ ДО ЗАЛУЧЕННЯ ДО НАУКОВОЇ ТВОРЧОСТІ ВЧИТЕЛІВ ТА СТУДЕНТІВ

Плиска О.І., Рубан О.В. (Київ)

Важка економічна ситуація в Україні та в країнах Співдружності незалежних держав зумовила як відплив молодих вчених в інші галузі народного господарства країни, які стрімко почали розвиватися так і ускладнила проведення наукових досліджень, особливо – фундаментальних. Це потребує підготовки нових наукових кадрів, що можливо шляхом залучення передових вчителів та кращої студентської молоді. У той же час сучасний науковий прогрес вимагає проведення всесторонніх наукових досліджень для яких в одній науковій установі вельми часто немає ні наукових співробітників ні відповідної наукової апаратури. Налагодження відповідних методик потребує закупівлі нових дорогих за кошторисом приладів, відкриття нових ставок для наукового персоналу та час для його підготовки. У сучасних умовах одна наукова установа дуже часто неспроможна вирішити ці складні завдання. Крім того втрачається дорогоцінний час. Тому особливо актуальним стало поєднання зусиль як матеріально-технічних так і наукового потенціалу 2-х, а іноді і більше наукових закладів для вирішення поставлених завдань. Ми вважаємо, що таким яскравим прикладом є співробітництво наукових підрозділів ІССХ імені М.Амосова АМН України, відділу нервово-м'язової фізіології Інституту фізіології імені О.О.Богомольця, Національного аграрного університету, кафедри фізіології людини і тварин Університету імені Т.Г.Шевченка та кафедри анатомії, фізіології і шкільної гігієни НПУ імені М.П.Драгоманова.

У цих умовах науково-педагогічні заклади дозволяють залучати до на-